EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 24.5.2023
COM(2023) 613 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2023

{SWD(2023) 613 final}

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2023

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik[1] ter zlasti člena 5(2) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij[2] in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta[3], s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira EU. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra prispeva h gospodarskemu in socialnemu okrevanju ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda ter krepitev odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v EU ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic. V skladu s členom 11(2) Uredbe (EU) 2021/241 je bil najvišji finančni prispevek na državo članico v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost posodobljen 30. junija 2022.

---

1 UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

2 UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

3 Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

(2) Komisija je 22. novembra 2022 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2023[4], ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2023. Evropski svet je 23. marca 2023 potrdil prednostne naloge iz pregleda v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 22. novembra 2022 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2023, v katerem je Ciper opredelila kot eno od držav članic, za katere meni, da so jih ali bi jih lahko prizadela neravnotežja ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Cipra za leto 2023. Komisija je sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, ki ga je Svet sprejel 16. maja 2023, ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic ter ki ga je Svet sprejel 13. marca 2023.

(3) Čeprav gospodarstva EU izkazujejo izredno odpornost, geopolitične razmere še naprej negativno vplivajo nanje. Ob trdni podpori, ki jo EU izkazuje Ukrajini, so ekonomske in socialne politike EU v kratkoročnem obdobju osredotočene na zmanjšanje negativnega učinka energetskih šokov na ranljiva gospodinjstva in podjetja, v srednjeročnem obdobju pa na nadaljnja prizadevanja za uresničitev zelenega in digitalnega prehoda, podpiranje trajnostne in vključujoče rasti, zaščito makroekonomske stabilnosti ter povečanje odpornosti. Močan poudarek je tudi na povečanju konkurenčnosti in produktivnosti EU.

(4) Komisija je 1. februarja 2023 izdala sporočilo z naslovom *Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo*[5], da bi spodbudila konkurenčnost neto ničelne industrije EU in podprla hiter prehod na podnebno nevtralnost. Načrt dopolnjuje tekoča prizadevanja v okviru evropskega zelenega dogovora in načrta REPowerEU. Njegov cilj je vzpostaviti bolj podporno okolje za okrepitev proizvodne zmogljivosti EU za neto ničelne tehnologije in izdelke, ki so potrebni za doseganje ambicioznih podnebnih ciljev EU, ter zagotoviti dostop do ustreznih kritičnih surovin, vključno z diverzifikacijo virov, ustreznim izkoriščanjem geoloških virov v državah članicah in čim večjim recikliranjem surovin. Temelji na štirih stebrih: predvidljivem in poenostavljenem regulativnem okolju, pospešitvi dostopa do financiranja, izboljšanju spretnosti ter odprti trgovini za odporne dobavne verige. Komisija je 16. marca 2023 objavila tudi sporočilo z naslovom *Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030*[6], ki je strukturirano na podlagi devetih dejavnikov, ki se medsebojno krepijo, ter katerega cilj je oblikovati regulativni okvir, ki bo spodbujal rast. Določa prednostne naloge politike, katerih cilj je dejavno zagotavljati strukturne izboljšave, dobro usmerjene naložbe in regulativne ukrepe za dolgoročno konkurenčnost EU in njenih držav članic. Spodaj navedena priporočila pomagajo obravnavati te prednostne naloge.

(5) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2023 nadalje razvija v skladu z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Celovito izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost ostaja bistveno za doseganje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra, saj načrti obravnavajo vsa v zadnjih letih izdana zadevna specifična priporočila za države ali pomemben del teh priporočil. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020 in 2022 ostajajo enako relevantna tudi za načrte

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(6) Cilj uredbe REPowerEU[7], sprejete 27. februarja 2023, je čim prej odpraviti odvisnost EU od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bo prispevalo k energetski varnosti in diverzifikaciji oskrbe EU z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energijsko učinkovitost. Uredba državam članicam omogoča, da v svoje nacionalne načrte za okrevanje in odpornost vključijo novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU. Prispevale bodo tudi k spodbujanju konkurenčnosti neto ničelne industrije v EU, kot je opisano v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo, ter k obravnavanju specifičnih priporočil za države v zvezi z energijo, izdanih državam članicam v letu 2022 oziroma po potrebi v letu 2023. Uredba o REPowerEU uvaja novo kategorijo nepovratne finančne podpore, ki je na voljo državam članicam za financiranje novih reform in naložb, povezanih z energijo, v okviru njihovih načrtov za okrevanje in odpornost.

(7) Komisija je 8. marca 2023 sprejela sporočilo, ki zagotavlja smernice za fiskalno politiko za leto 2024. Njegov cilj je podpreti države članice pri pripravi programov stabilnosti in konvergenčnih programov ter s tem okrepiti usklajevanje politik[8]. Komisija je v sporočilu navedla, da bo splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast deaktivirana konec leta 2023. Pozvala je, naj se v obdobju 2023–2024 vodijo fiskalne politike, ki zagotavljajo srednjeročno vzdržnost dolga in trajnostno povečanje potencialne rasti. Države članice so bile pozvane, naj v svojih programih stabilnosti in konvergenčnih programih za leto 2023 navedejo, kako bodo njihovi fiskalni načrti zagotovili upoštevanje referenčne vrednosti primanjkljaja v višini 3 % BDP ter verodostojno in nadaljnje zmanjševanje dolga ali srednjeročno ohranjanje preudarne ravni dolga. Komisija je države članice pozvala, naj postopno odpravijo nacionalne javnofinančne ukrepe, uvedene za zaščito gospodinjstev in podjetij pred šokom zaradi cen energije, ter pri tem začnejo z najmanj ciljno usmerjenimi. Poudarila je, da bi morale države članice, če bi bilo zaradi obnovljenih pritiskov na cene energije potrebno podporne ukrepe podaljšati, te ukrepe veliko bolj ciljno usmeriti kot v preteklosti, in sicer v ranljiva gospodinjstva in podjetja. Komisija je predlagala, da bi bila priporočila glede javnih financ kvantitativna in diferencirana ter oblikovana na podlagi neto primarnih odhodkov, kot je predlagala v sporočilu o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU[9]. Priporočila je, naj vse države članice še naprej ščitijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito uporabo sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, zlasti v luči zelenega in digitalnega prehoda ter ciljev glede odpornosti. Komisija je navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z obstoječimi pravnimi določbami začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju.

---

7 Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

(8) Komisija je 26. aprila 2023 predstavila zakonodajne predloge za izvedbo celovite reforme pravil EU o ekonomskem upravljanju. Osrednji cilj predlogov je z reformami in naložbami okrepiti vzdržnost javnega dolga in spodbujati trajnostno in vključujočo rast v vseh državah članicah. Cilj predlogov je državam članicam zagotoviti večji nadzor nad zasnovo njihovih srednjeročnih načrtov, hkrati pa vzpostaviti tudi strožji sistem izvrševanja, da bi se zagotovilo, da države članice izpolnjujejo zaveze, ki so jih sprejele v svojih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih. Cilj je dokončati zakonodajno delo v letu 2023.

(9) Ciper je 17. maja 2021 Komisiji predložil nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je v skladu s členom 19 Uredbe (EU) 2021/241 in na podlagi smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 28. julija 2021 sprejel sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper[10]. Izplačilo obrokov je pogojeno s sklepom Komisije, sprejetim v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, da je Ciper zadovoljivo izpolnil ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Predpostavlja se, da so mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni, če zadevna država članica ni razveljavila ukrepov.

(10) Ciper je 9. maja 2023 predložil nacionalni reformni program za leto 2023, 2. maja 2023 pa program stabilnosti za leto 2023 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. Programa sta bila ocenjena skupaj, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost. V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2023 odraža tudi polletno poročanje Cipra o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.

(11) Komisija je 24. maja 2023 objavila poročilo o državi za Ciper[11] za leto 2023. V njem je ocenila napredek Cipra pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2022, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Cipru. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, kot tudi novi in nastajajoči izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Cipra pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev EU glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine ter ciljev trajnostnega razvoja ZN.

(12) Komisija je za Ciper opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011 in rezultate objavila 24. maja 2023[12]. Ugotovila je, da na Cipru obstajajo makroekonomska neravnotežja. Ranljivosti, povezane z zasebnim, javnim in zunanjim dolgom, so se na splošno zmanjšale, vendar so še vedno zaskrbljujoče. Visoki dolgovi, vključno z nedonosnimi posojili, so se znatno zmanjšali in pričakuje se, da se bodo zmanjševali še naprej, medtem ko primanjkljaji na tekočem računu ostajajo težava. Zasebni dolg se zmanjšuje od leta 2015, razen v letu 2020 v času krize zaradi COVID-19, in naj bi se letos še naprej zmanjševal, nato pa naj bi ga podpirala nominalna rast BDP. Vendar bi višje obrestne mere lahko povzročile pritisk na servisiranje dolga, saj prevladujejo posojila s spremenljivo obrestno mero. Na stanje zasebnega in zunanjega

[10] Izvedbeni sklep Sveta z dne 28. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper (ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 613 final.

[12] SWD(2023) 635 final.

dolga vpliva prisotnost subjektov s posebnim namenom na Cipru, ki dvigujejo ravni dolga, vendar predstavljajo omejeno tveganje za gospodarstvo. Nedonosna posojila pri bankah so se v zadnjih letih močno zmanjšala zaradi njihove prodaje, odpisov, odplačil denarnih sredstev, sanacije in konverzije dolga v lastniški delež. Javni dolg se stalno zmanjšuje in je padel pod raven pred pandemijo, v letih 2023 in 2024 pa naj bi se še zmanjšal. Kljub okrevanju turizma se je velik primanjkljaj na tekočem računu v letu 2022 še povečal, kar odraža močno domače povpraševanje in visoke cene energije, pri čemer naj bi se letos in naslednje leto nekoliko zmanjšal, vendar naj bi ostal velik. Odziv politike je bil ugoden. Več ukrepov, vključenih v načrt za okrevanje in odpornost, naj bi prispevalo k diverzifikaciji gospodarstva, podprlo rast izvoza in ublažilo prekomerno odvisnost od uvoza nafte. V okviru načrta za okrevanje in odpornost je bil sredi leta 2022 sprejet sveženj sprememb zakonov o podjetjih, ki pridobivajo kredite, in skrbnikih kreditov, da bi se izboljšalo njihovo delovno okolje in podprlo zmanjšanje obsega nedonosnih posojil. Po več podaljšanjih se je začasna ustavitev postopkov izvršbe končala februarja letos. Učinkovit okvir za postopke izvršbe je ključnega pomena za spodbujanje posojilojemalcev, da sodelujejo pri prestrukturiranju posojil, za dodatno zmanjšanje nedonosnih posojil v gospodarstvu, zmanjšanje zasebne zadolženosti in izboljšanje plačilne discipline.

(13) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat[13], se je saldo sektorja država Cipra izboljšal s primanjkljaja v višini 2,0 % BDP v letu 2021 na presežek v višini 2,1 % v letu 2022, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 101,2 % BDP konec leta 2021 na 86,5 % konec leta 2022.

(14) Na saldo sektorja država so vplivali ukrepi fiskalne politike, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka povišanja cen energije. V letu 2022 so takšni ukrepi, ki zmanjšujejo prihodke, vključevali znižanje trošarine za gorivo (bencin in dizelsko gorivo za 7 centov na liter ter gorivo za ogrevanje za 5,37 centa na liter) za vse potrošnike in znižanje stopnje DDV na porabo električne energije v gospodinjstvih z 19 % na 9 % (z dodatnim znižanjem za ranljiva gospodinjstva na 5 %), medtem ko so takšni ukrepi, ki povečujejo odhodke, vključevali subvencioniranje povišanja tarif električne energije, ki je zajemalo od 50 % do 100 % povišanja. Za izvajanje slednjega ukrepa vlada plačuje ciprskemu organu za električno energijo, ki je v celoti v državni lasti. Komisija ocenjuje, da bodo neto proračunski stroški vseh teh ukrepov v letu 2022 znašali 0,7 % BDP. Na saldo sektorja država so vplivali tudi proračunski stroški začasne zaščite za razseljene osebe iz Ukrajine, ki so v letu 2022 ocenjeni na 0,1 % BDP. Hkrati so se ocenjeni stroški začasnih nujnih ukrepov v zvezi s COVID-19 zmanjšali z 2,9 % v letu 2021 na 0,3 % BDP v letu 2022.

(15) Svet je 18. junija 2021 Cipru priporočil[14], naj v letu 2022 ohrani spodbujevalno fiskalno naravnanost, vključno s spodbudo, ki jo zagotavlja mehanizem za okrevanje in odpornost, in ohrani nacionalno financirane naložbe.

(16) Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost[15] v letu 2022 nevtralna, kar je bilo ustrezno glede na visoko inflacijo. Kot je priporočil Svet, je Ciper še naprej podpiral

---

13 Eurostat, Kazalniki eura 47/2023 z dne 21. aprila 2023.

14 Priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 z mnenjem Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2021 (UL C 304, 29.7.2021, str. 58).

15 Fiskalna naravnanost se meri kot sprememba primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov), brez začasnih nujnih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19, vendar vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma za okrevanje in

okrevanje z naložbami, ki naj bi se financirale iz mehanizma za okrevanje in odpornost. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2022 znašali 1,4 % BDP (1,6 % BDP v letu 2021). Zmanjšanje odhodkov, financiranih z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU v letu 2022, je bilo posledica začetne faze novega programskega obdobja za druge sklade EU. Nacionalno financirane naložbe so imele restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,1 odstotne točke[16]. Ciper torej ni ohranil nacionalno financiranih naložb, kar ni v skladu s priporočilom Sveta. Hkrati je imela rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez novih ukrepov na strani prihodkov) nevtralen učinek na fiskalno naravnanost. Ciper je zato zadostno nadzoroval rast nacionalno financiranih tekočih odhodkov.

(17) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije v programu stabilnosti za leto 2023, je za leto 2023 optimističen, zatem pa realističen. Vlada napoveduje, da bo realni BDP v letu 2023 zrasel za 2,8 %, v letu 2024 pa za 3,0 %. Za primerjavo se v pomladanski napovedi Komisije 2023 pričakuje nižja realna rast BDP, ki naj bi v letu 2023 znašala 2,3 %, v letu 2024 pa 2,7 %, predvsem zaradi manjšega prispevka domačega povpraševanja k rasti.

(18) Vlada v programu stabilnosti za leto 2023 pričakuje, da se bo presežek sektorja država rahlo zmanjšal z 2,1 % BDP v letu 2022 na 2,0 % BDP v letu 2023. V skladu s programom naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal s 86,5 % konec leta 2022 na 81,1 % konec leta 2023. V pomladanski napovedi Komisije 2023 je za leto 2023 predviden javnofinančni presežek v višini 1,8 % BDP. To je v skladu s presežkom, napovedanim v programu stabilnosti. Pomladanska napoved Komisije 2023 predvideva podoben dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 80,4 % BDP konec leta 2023.

(19) Pričakuje se, da bodo na javnofinančni saldo v letu 2023 še naprej vplivali fiskalni ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka povišanja cen energije. Ti vključujejo ukrepe, ki so bili podaljšani od leta 2022 (zlasti znižanje trošarine za gorivo za vse potrošnike in subvencioniranje povišanja tarif električne energije). Glede na pomladansko napoved Komisije 2023 naj bi neto proračunski stroški podpornih ukrepov v letu 2023 znašali 0,4 % BDP[17]. Zdi se, da večina ukrepov v letu 2023 ni usmerjena v najranljivejša gospodinjstva ali podjetja, številni od njih pa ne ohranjajo v celoti cenovnega signala za zmanjšanje povpraševanja po energiji in povečanje energijske učinkovitosti. Zato je znesek ciljno usmerjenih podpornih ukrepov, ki ga je treba upoštevati pri oceni skladnosti s priporočili glede javnih financ za leto 2023, v pomladanski napovedi Komisije 2023 ocenjen na 0,0 % BDP v letu 2023 (v primerjavi z 0,1 % BDP v letu 2022).

---

odpornost ter drugih skladov EU, glede na srednjeročno potencialno rast. Za več podrobnosti glej okvir 1 v fiskalnih statističnih tabelah.

[16] Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva so imele ekspanziven učinek v višini 0,2 odstotne točke BDP.

[17] Podatki predstavljajo raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s tekočimi prihodki in odhodki ter po potrebi ukrepi v zvezi z naložbami v osnovna sredstva.

(20) Svet je 12. julija 2022 Cipru priporočil[18], naj sprejme ukrepe za zagotovitev, da bo v letu 2023 rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnanostjo politike[19], ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Ciper bi moral biti pripravljen prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Cipru je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih sredstev Unije.

(21) Glede na pomladansko napoved Komisije 2023 naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2023 pretežno nevtralna (–0,1 % BDP). V letu 2022 je bila fiskalna naravnanost nevtralna (0,0 % BDP). Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) naj bi imela v letu 2023 nevtralen učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,0 % BDP. To vključuje znižanje stroškov ciljno usmerjenih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, za 0,1 % BDP. Napovedana rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov je skratka v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, naj bi v letu 2023 znašali 0,8 % BDP, nacionalno financirane naložbe pa naj bi imele ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,8 odstotne točke[20]. Zato Ciper načrtuje financiranje dodatnih naložb prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, ohranile pa naj bi se nacionalno financirane naložbe. Ciper načrtuje financiranje javnih naložb za zeleni in digitalni prehod ter za energetsko varnost, kot so sistem upravljanja trga za ciprski trg električne energije, gradnja novih energijsko učinkovitih stavb, vključno z novo psihiatrično bolnišnico, izboljšanje energijske učinkovitosti šol ter izboljšanje zanesljivosti oskrbe z vodo v regijah Nikozija in Larnaka z gradnjo zbiralnika, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

(22) Glede na program stabilnosti naj bi se presežek sektorja država v letu 2024 povečal na 2,3 % BDP. Povečanje v letu 2024 je predvsem posledica povečanja prispevkov za socialno varnost od 1. januarja 2024. V programu se pričakuje, da se bo dolg sektorja država kot odstotek BDP konec leta 2024 zmanjšal na 72,9 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2023 v letu 2024 predvideva javnofinančni presežek v višini 2,1 % BDP. To je v skladu s predvidenim presežkom iz programa. Pomladanska napoved Komisije 2023 predvideva podoben dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 72,5 % BDP konec leta 2024.

(23) V programu stabilnosti je predvidena postopna odprava vseh energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. Tudi Komisija predvideva popolno postopno odpravo energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. To temelji na predpostavki, da se cene energije ne bodo ponovno povišale.

---

[18] Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 104).

[19] Glede na pomladansko napoved Komisije 2023 je srednjeročna (10-letna povprečna) potencialna rast BDP Cipra, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnanosti, nominalno ocenjena na 8,2 %.

[20] Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva naj bi imele nevtralen učinek v višini 0,0 odstotne točke BDP.

(24) V programu namerava Ciper v letu 2023 doseči srednjeročni proračunski cilj, tj. strukturni proračunski saldo v višini 0,0 % BDP, ter ga ohraniti v preostalem programskem obdobju. Glede na pomladansko napoved Komisije 2023 naj bi strukturni saldo znašal +0,9 % BDP v letu 2023 in +1,3 % BDP v letu 2024, kar je nad srednjeročnim proračunskim ciljem. Preudarna fiskalna politika v letu 2024 bo prispevala tudi k okrepitvi zunanjega položaja.

(25) Ob predpostavki nespremenjenih politik pomladanska napoved Komisije 2023 predvideva, da se bodo neto nacionalno financirani primarni odhodki[21] v letu 2024 povečali za 3,6 %.

(26) V skladu s programom naj bi se javne naložbe zmanjšale s 3,0 % BDP v letu 2023 na 2,8 % BDP v letu 2024. Manjše naložbe odražajo stalno nominalno raven naložb pri višjem BDP.

(27) V programu stabilnosti je opisana srednjeročna fiskalna usmeritev do leta 2026. V skladu s programom naj bi presežek sektorja država ostal nespremenjen pri 2,3 % BDP v letu 2025 in se povečal na 2,4 % do leta 2026. Saldo sektorja država naj bi torej v programskem obdobju dosegel ustrezno referenčno vrednost iz Pogodbe. V skladu s programom naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal z 72,9 % konec leta 2024 na 60,1 % do konca leta 2026.

(28) V skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi načrt za okrevanje in odpornost vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Ciprski načrt za okrevanje in odpornost se izvaja, vendar obstaja tveganje za določene zamude. Ciper je predložil en zahtevek za plačilo, ki ustreza 14 mejnikom iz načrta, skupno izplačilo pa je znašalo 85 milijonov EUR. Ciprski načrt za okrevanje in odpornost je razmeroma obsežen in zapleten. Da bi se čim bolj zmanjšalo tveganje za zamude, sta ključnega pomena dobro upravljanje in stalno spremljanje načrta za okrevanje in odpornost. Ciprski načrt za okrevanje in odpornost naj bi bil revidiran, da bi vključeval ukrepe REPowerEU in upošteval znižani najvišji finančni prispevek. Hitra vključitev novega poglavja REPowerEU v načrt za okrevanje in odpornost bo omogočila financiranje dodatnih reform in naložb v podporo strateškim ciljem Cipra na področju energije in zelenega prehoda. Sistematično in učinkovito vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter drugih ekonomskih politik in politik zaposlovanja, ki presegajo načrt, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za celoten program politik.

(29) Komisija je vse programske dokumente kohezijske politike Cipra odobrila leta 2022. Nadaljevanje hitrega izvajanja programov kohezijske politike ob dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, je ključnega pomena za dosego zelenega in digitalnega prehoda, povečanje gospodarske in socialne odpornosti ter zagotovitev uravnoteženega teritorialnega razvoja na Cipru.

(30) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih v načrtu za okrevanje in odpornost, se Ciper sooča z vrsto dodatnih izzivov, povezanih s poslovnim okoljem, zlasti v zvezi z upravljanjem subjektov v državni lasti, uvedbo obnovljivih virov energije, nadgradnjo in posodobitvijo elektroenergetskega omrežja, energetskimi

[21] Neto primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov ter brez odhodkov za obresti in odhodkov za ciklično brezposelnost.

povezavami, energijsko učinkovitostjo, trajnostnim prometom ter zelenimi spretnostmi.

(31) V sistemu upravljanja obstajajo vrzeli v zvezi z mednarodnimi standardi (na primer smernicami OECD o korporativnem upravljanju subjektov v državni lasti ter naborom orodij Svetovne banke za korporativno upravljanje subjektov v državni lasti). Zlasti bi se z večjo preglednostjo finančne uspešnosti in javnih ciljev ter večjo odgovornostjo zanje povečala učinkovitost in uspešnost subjektov v državni lasti. To velja tudi za izvajanje dobrih praks, kot je pregleden in na dosežkih temelječ postopek za imenovanja v upravljavske organe subjektov v državni lasti. Trenutno stanje bi se izboljšalo tudi s prenosom funkcije lastništva subjektov v državni lasti s politično usmerjenih resornih ministrstev na namenski osrednji centralni organ ali vsaj z ustanovitvijo centralizirane nadzorne enote na ministrstvu za finance. Izboljšanje upravljanja bi pomagalo zagotoviti, da se pravočasno zaključijo ključni projekti javnih naložb subjektov v državni lasti, kar bi olajšalo zeleni in digitalni prehod. Z ukrepanjem v zvezi s subjekti v državni lasti bi upravljanje na Cipru postalo učinkovitejše, trg za lokalna in tuja podjetja pa pravičnejši in preglednejši. To je v skladu s cilji dolgoročne strategije za Ciper in akcijskim načrtom, na katerem ta strategija temelji (v okviru področja pobude za posodobitev polvladnih organizacij in ustvarjanje ustreznih spodbud za inovacije in učinkovitost). Politike za izboljšanje upravljanja subjektov v državni lasti lahko prispevajo tudi k večji učinkovitosti javnega sektorja.

(32) Polni potencial obnovljivih virov energije na Cipru bi se lahko dodatno izkoristil, zlasti z nadaljnjimi naložbami v nadgradnjo in posodobitev elektroenergetskega omrežja ter obrati za omrežno shranjevanje energije. Ustrezni ekonomski instrumenti za pospešitev uvedbe obnovljivih virov energije so lahko pogodbe o nakupu električne energije in pogodbe na razliko. Ciper trenutno ne uporablja plina, nafta pa predstavlja 83,2 % celotne strukture oskrbe z energijo. Glede na zelo nihajoče cene energije na svetovnih trgih je za vzdržnost ciprskega gospodarstva bistveno, da zmanjša svojo močno odvisnost od nafte, ki jo v celoti uvaža. Za diverzifikacijo oskrbe z energijo in zmanjšanje odvisnosti od uvoza bi imel Ciper koristi od dodatnih elektroenergetskih povezav, širitve obnovljivih virov energije ter naložb v novo infrastrukturo in omrežja. Poleg tega bi se lahko razširile in pospešile politike za energijsko učinkovitost, da bi se omejila rast porabe energije, ki je precej nad povprečjem EU. Ukrepi za energijsko učinkovitost naj bi prispevali tudi k odpravljanju energetske revščine, s katero se sooča velik delež prebivalstva (19,4 % leta 2021), po potrebi tudi z uporabo sredstev kohezijske politike. Ciper bi imel koristi od prehoda na trajnostni promet. Trenutno je otok odvisen od zasebnega prevoza, celotni prometni sektor pa je bil leta 2020 odgovoren za 21 % vseh emisij toplogrednih plinov, medtem ko je delež novih registriranih električnih vozil in polnilnih mest na vozilo najnižji v EU. Za uskladitev Cipra s cilji svežnja „Pripravljeni na 55“ je treba okrepiti prizadevanja za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter povečanje energije iz obnovljivih virov in energijske učinkovitosti.

(33) Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v sektorjih in poklicih, ki so ključni za zeleni prehod, vključno s proizvodnjo, namestitvijo in vzdrževanjem neto ničelnih tehnologij, ustvarja ozka grla pri prehodu na neto ničelno gospodarstvo. Leta 2022 je v več poklicih, ki zahtevajo posebne spretnosti ali znanja za zeleni prehod, primanjkovalo delovne sile, v ključnih sektorjih (na primer gradbeništvo in proizvodnja) pa se je povišala stopnja prostih delovnih mest. Visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, ki se odzivajo na spreminjajoče se potrebe trga dela, ter ciljno

usmerjeni ukrepi izpopolnjevanja in preusposabljanja so ključni za zmanjšanje pomanjkanja spretnosti ter spodbujanje vključevanja in prerazporejanja delovne sile. Da bi se sprostila neizkoriščena ponudba delovne sile, morajo biti ti ukrepi dostopni, zlasti za posameznike ter v sektorjih in regijah, ki jih bo zeleni prehod najbolj prizadel.

(34) Svet je ob upoštevanju ocene Komisije preučil program stabilnosti za leto 2023, njegovo mnenje[22] pa je izraženo v priporočilu 1 spodaj.

(35) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet priporočil, naj države članice euroobmočja sprejmejo ukrepe, tudi prek svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da (i) v letu 2023 ohranijo vzdržnost dolga in se vzdržijo širše osnovane podpore agregatnemu povpraševanju, bolj ciljno usmerijo fiskalne ukrepe, sprejete za ublažitev učinka visokih cen energentov ter razmislijo o ustreznih načinih za postopno odpravo podpore, ko se bodo pritiski na cene energije zmanjšali; (ii) ohranijo visoko raven javnih naložb in spodbujajo zasebne naložbe za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu; (iii) podpirajo razvoj plač, ki blaži izgubo kupne moči, hkrati pa omejuje sekundarne učinke na inflacijo, nadalje izboljšajo aktivne politike trga dela in obravnavajo pomanjkanje spretnosti; (iv) izboljšajo poslovno okolje in zagotovijo, da bo energetska podpora podjetjem stroškovno učinkovita, začasna in usmerjena na podjetja, ki so sposobna preživeti, ter da ohranja spodbude za zeleni prehod, ter (v) ohranijo makrofinančno stabilnost in spremljajo tveganja, pri tem pa nadaljujejo delo za dokončanje bančne unije. Priporočila 1, 2, 3 in 4 za Ciper prispevajo k izvajanju prvega, drugega, tretjega in četrtega priporočila za euroobmočje.

(36) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda in te ocene Komisije preučil nacionalni reformni program za leto 2023 in program stabilnosti za leto 2023. Njegova priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 so izražena v priporočilu 1 spodaj. Politike iz priporočila 1 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih z visokim zasebnim, javnim in zunanjim dolgom. Priporočilo 2 prispeva k obravnavanju priporočila 1. Politike iz priporočila 1 prispevajo k odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočil za euroobmočje v skladu z uvodno izjavo 35 –

PRIPOROČA, da Ciper v letih 2023 in 2024 ukrepa tako, da:

1. odpravi veljavne energetske podporne ukrepe do konca leta 2023; če bodo ponovna povišanja cen energije zahtevala podporne ukrepe, zagotovi, da bodo ti ukrepi namenjeni zaščiti ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da se bodo ohranile spodbude za varčevanje z energijo; ob ohranjanju trdnega fiskalnega položaja v letu 2024 ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda;

   pospeši znižanje zasebnega dolga, med drugim tudi z izvajanjem učinkovitega okvira za postopke izvršbe;

   v obdobju po letu 2024 še naprej izvaja naložbe in reforme, ki spodbujajo večjo trajnostno rast, in ohranja preudaren srednjeročni fiskalni položaj;

[22] V skladu s členom 5(2) in členom 9(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.

2. znatno pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, med drugi tudi z zagotovitvijo zadostnih sredstev, ter hitro dokonča poglavje REPowerEU, da bi se lahko hitro začelo izvajati; nadaljuje hitro izvajanje programov kohezijske politike ob tesnem dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost;

3. sprejme ukrepe za izboljšanje upravljanja subjektov v državni lasti v skladu z mednarodnimi standardi;

4. zmanjša odvisnost od fosilnih goriv in diverzificira oskrbo z energijo; bolje izkoristi vse možnosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov ter pospeši uvedbo obnovljivih virov energije z ustreznimi ekonomskimi instrumenti in nadaljnjimi naložbami v nadgradnjo in posodobitev elektroenergetskega omrežja, vključno z obrati za shranjevanje energije; pospeši razvoj elektroenergetskih povezav; razširi in pospeši ukrepe za energijsko učinkovitost, med drugim tudi za odpravo energetske revščine, ter prehod na trajnostni promet; okrepi prizadevanja politik, namenjenih zagotavljanju in pridobivanju spretnosti, potrebnih za zeleni prehod.

V Bruslju,

Za Svet
predsednik